

בפתחלה, ואחר כך נוטעים פָּרֶם,
ואחר כך בונים בית.

כי זה שאמר רבי סימון, כל
הלוקח לו אשה ואין לו בפתחלה
במה שיוכל לפרנסה, הרי זה
חפשי מן המצוות, כמתים
הנקראים חפשים, שנאמר (תהלים
פח) במתים חפשי. ולמה נקרא
חפשי? לפי שהוא חפשי מן
המצוות, מפני שלא יוכל
להשתדל בעבודת בוראו, אלא
בעבודת אשתו.

רבי יהודה אומר, כאלו לוקח
עבודה זרה לעצמו. שאמר רבי
יהודה, בפתחלה היו החכמים
והחסידים לוקחים אשה, ולא
היה להם די פרנסתם, וממיתים
עצמם ברעב ובצמא, ומניחים כל
חיי העולם הזה, ועוסקים בתורה
ובמצוות ובעבודת בוראם. אבל
בזמן הזה, שהעולם טרוד אחר
הפרנסה, צריך לכוונן בית
בפתחלה, ולזמן מזונותיו, ואחר
כך לקחת אשה, ויכול לעבד
בוראו, ולעסק בתורה. פי זה
שאמרו רבותינו זכרונם לברכה,
אם אין קמח אין תורה.

ואמר רבי יהודה, מאחר שהאדם
נושא אשה, אז נקרא עבד ה',
מפני שלבו פנוי מלהסתכל
בעברה ובנשים ומלתור אחר
לכבו ועיניו, כמו שנאמר (במדבר
טו) ולא תתורו אחרי לבבכם
ואחרי עיניכם וגו'. לפיכך צריך
אדם להשתדל לכוונן בית בראש,
ולעשות ישוב בבית.

ומבי אתה למד? מהקדוש ברוך
הוא. קדם בנה בית וכווננו, וזמן
כל הפרנסה והמזונות קדם שיבא
אדם לעולם. וברא את העולם
בראש, שהוא הבית. וזמן כל
הפרנסה האיה? ברא את
הבהמות, ואת החיות, ואת
העופות והדגים הצמחים

נוטעים פָּרֶם, ואחר כך בונים בית.
כי הא דאמר רבי סימון, כל הלוקח לו אשה,
ואין לו בפתחלה במה שיוכל לפרנסה, הרי
זה חפשי מן המצוות, כמתים הנקראים
חפשים, שנאמר (תהלים פח יד) במתים חפשי. ולמה
נקרא חפשי. לפי שהוא חפשי מן המצוות,
מפני שלא יוכל להשתדל בעבודת בוראו,
אלא בעבודת אשתו.

ר' יהודה אומר, כאלו לוקח עבודה זרה
לעצמו. דאמר רבי יהודה, בפתחלה היו
החכמים והחסידים לוקחים אשה, ולא היה
להם די פרנסתם, וממיתים עצמם ברעב
ובצמא, ומניחים כל חיי העולם הזה,
ועוסקים בתורה ובמצוות ובעבודת בוראם.
אבל בזמן הזה שהעולם טרוד אחר הפרנסה,
צריך לכוונן בית בפתחלה, ולזמן מזונותיו,
ואחר כך לקחת אשה, ויכול לעבד בוראו,
ולעסק בתורה. פי הא דאמרו רבותינו זכרונם
לברכה, אם אין קמח אין תורה.

ואמר רבי יהודה, מאחר שהאדם נושא אשה,
אז נקרא עבד ה', מפני שלבו פנוי
מלהסתכל בעבירה ובנשים, ומלתור אחר
לכבו ועיניו, כמה דאת אמר (במדבר טו לט) ולא
תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו'.
לפיכך צריך אדם להשתדל לכוונן בית בראש,
ולעשות ישוב בבית.

ומבי אתה למד, מהקדוש ברוך הוא. קדם
בנה בית וכווננו, וזמן כל הפרנסה
והמזונות, קדם שיבא אדם לעולם. וברא את
העולם בראש, שהוא הבית. וזמן כל הפרנסה
האיה. ברא את הבהמות, ואת החיות, ואת
העופות והדגים הצמחים והאילנות, שהם
זימון (דף ע"ב) כל הפרנסה. לאחר שהכין הבית

והפרנסה, הביא את האדם, וכרא אותו ואת אשתו והולידו בנים ועשו ישוב בבית. ועל כן נאמר בראשית, בית ראש. כאשר תבין באותיות, תמצא בי"ת ראש. וכן התחילה התורה בראשית, כלומר בית ראשית, והכל ענין אחד.

והאילנות, שהם זמון כל הפרנסה. לאחר שהכין הבית והפרנסה, הביא את האדם, וכרא אותו ואת אשתו, והולידו בנים ועשו ישוב בבית. ועל כן נאמר בראשית, בית ראש. כאשר תבין באותיות, תמצא בי"ת ראש. וכן התחילה התורה בראשית, כלומר בית ראשית, והכל ענין אחד.

ועם כל זה צריך האדם להשתדל בדרך ארץ, ולעשות עתים לתורה, ולהיות עמלו בשני הדרכים האלו, מפני שיגיעת שניהם משפחת עון. ושםא יאמר אדם הריני בן אבות העולם, ממשפחה גדולה, איני ראוי לעשות מלאכה ולא להתבזות. אמר לו, שוטה, כבר קדמך יוצרך, שנאמר בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, והוא עשה מלאכה קודם שבאת לעולם. ומנא לן. שנאמר מפל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות. קרא אותה מלאכה. וכן וישבת ביום השביעי מפל מלאכתו אשר עשה.

ועם כל זה צריך האדם להשתדל בדרך ארץ, ולעשות עתים לתורה, ולהיות עמלו בשני הדרכים האלו, מפני שיגיעת שניהם משפחת עון. ושםא יאמר אדם: הריני בן אבות העולם, ממשפחה גדולה, איני ראוי לעשות מלאכה ולא להתבזות. אמר לו: שוטה, כבר קדמך יוצרך, שנאמר בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, והוא עשה מלאכה קדם שבאת לעולם. ומנין לנו? שנאמר (בראשית ב) מפל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות. קרא אותה מלאכה. וכן (שם) וישבת ביום השביעי מפל מלאכתו אשר עשה.

כהא דאמר ר' יוחנן, בא וראה, למה ברא הקדוש ברוך הוא את האדם אחרון לכל הנבראים. אלא ללמדך, שעשה בכל יום ויום מלאכתו, וכרא העולם וכל צבאם, וביום הששי שהוא אחרון למלאכתו, ברא בו את האדם. אמר לו לאדם, עד כאן הייתי אני משתדל במלאכה, מכאן ואילך אתה תשתדל בה, וזהו בראשית ברא אלהים, קודם שיבא אדם לעולם.

כמו זה שאמר רבי יוחנן, בא וראה, למה ברא הקדוש ברוך הוא את האדם אחרון לכל הנבראים. אלא ללמדך, שעשה בכל יום ויום מלאכתו, וכרא העולם וכל צבאם, וביום הששי, שהוא אחרון למלאכתו, ברא בו את האדם. אמר לו לאדם: עד כאן הייתי אני משתדל במלאכה, מכאן ואילך אתה תשתדל בה. וזהו בראשית ברא אלהים, קדם שיבא אדם לעולם.

ואמר רבי יוחנן, למה נברא אדם בצלם אלהים. שנאמר ויברא אלהים את האדם בצלמו. משל למלך שהיה מושל על המדינה, והיה בונה בירניות ותיקונין לעיר, וכל בני העיר משתעבדין תחתיו. יום אחד המדינה, והיה בונה בירניות ותיקונים לעיר, וכל בני העיר

ואמר רבי יוחנן, למה נברא אדם בצלם אלהים, שנאמר (שם א) ויברא אלהים את האדם בצלמו? משל למלך שהיה מושל על משתעבדים תחתיו. יום אחד קרא

לְכָל בְּנֵי הָעִיר, וּמִינָה עֲלֵיהֶם שָׂר אֶחָד שְׁלוֹ, אָמַר, עַד כָּאֵן הָיִיתִי טוֹרֵחַ בְּכָל צָרְכֵי הָעִיר, וְלַעֲשׂוֹת מִגְדָּלִים וּבִירְנַיִוֹת, מִכָּאֵן וְאֵילָף הָרִי זֶה כְּמוֹנִי.

בְּעֵינָיִךְ זֶה נֹאמֵר בְּאָדָם, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, וְאָמַר לוֹ: רְאֵה בְּנֵיתִי כָּל הָעִיר וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ. וּכְאֲשֶׁר הָיִיתִי מוֹשֵׁל עֲלֶיךָ וּבִוְנָה אוֹתָהּ כְּכֹל חִפְצֵי, כִּף אֶתָּה תִּבְנֶה וְתַעֲשֶׂה מְלֶאכֶת הָעוֹלָם. מִכָּאֵן וְאֵילָף יִהְיֶה הַכֹּל מְסוּר בְּיָדְךָ, וְכוֹלָם יִהְיוּ מְשׁוּעַבְדִים תַּחְתֶּיךָ, וִירְאִים מִמֶּךָ, כְּאֲשֶׁר הָיוּ יִרְאִים מִמֶּנִּי, שְׁנֹאמַר (שם ט, ב) וּמוֹרָאֲכֶם וְחַתְכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ. וְעַל כֵּן בְּצַלְמֵ אֱלֹהִים עָשָׂה אוֹתוֹ. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, לַעֲשׂוֹת כָּל צָרְכֵי הָעוֹלָם וְתִקְוֹנָיו, כְּאֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה בְּתַחֲלָה.

בְּרֵאשִׁית, כְּתוּב (משלי ח) ה' קִנְנִי רֵאשִׁית דְּרָכּוֹ קִדְּם מִפְעֻלָּיו מֵאֲז. הַפְּסוּק הַזֶּה חוֹזֵר עַל כָּל הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא הִתְהַוְּתָה רֵאשִׁית דְּרָכֵי הָאֵל, שֶׁהַתּוֹרָה נִבְרָאת אֶלְפִים שָׁנָה קִדְּם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם.

שְׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁבַעַה דְּבָרִים נִבְרָאוּ עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם, וְאֵלוּ הֵם: הַתּוֹרָה, וְגַן עֵדֵן, וְגִיְהֵנִם, וְכֶסֶף הַכְּבוֹד, וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְשְׁמוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ, וְהַתְּשׁוּבָה. וּבַתּוֹרָה נִבְרָא אֶת הָעוֹלָם, שְׁנֹאמַר (שם) ה' קִנְנִי וְגו'. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית נִבְרָא אֱלֹהִים. רוֹצֵה לֹאמַר עִם רֵאשִׁית, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, נִבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּא וְרֵאָה כִּמְהָ הַפְּרָשׁ יֵשׁ בֵּין הַתּוֹרָה וְהָעוֹלָם, שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בְּשֵׁשֶׁת יָמִים, וְהַתּוֹרָה בְּאַרְבָּעִים יוֹם, וְהַתּוֹרָה בְּאַרְבָּעִים יוֹם וְהָיָה מְטִייל עַמִּיּה ר' חִיָּיא בַר אֲבָא, כִּד מְטוֹ חַד בֵּין

קָרָא לְכָל בְּנֵי הָעִיר, וּמִינָה עֲלֵיהֶם שָׂר אֶחָד שְׁלוֹ, אָמַר, עַד כָּאֵן הָיִיתִי טוֹרֵחַ בְּכָל צָרְכֵי הָעִיר, וְלַעֲשׂוֹת מִגְדָּלִים וּבִירְנַיִוֹת, מִכָּאֵן וְאֵילָף הָרִי זֶה כְּמוֹנִי.

בְּעֵינָיִךְ זֶה נֹאמֵר בְּאָדָם, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, וְאָמַר לֵיהּ רְאֵה בְּנֵיתִי כָּל הָעִיר וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ, וּכְאֲשֶׁר הָיִיתִי מוֹשֵׁל עֲלֶיךָ וּבִוְנָה אוֹתָהּ כְּכֹל חִפְצֵי, כִּף אֶתָּה תִּבְנֶה וְתַעֲשֶׂה מְלֶאכֶת הָעוֹלָם. מִכָּאֵן וְאֵילָף יִהְיֶה הַכֹּל מְסוּר בְּיָדְךָ, וְכוֹלָם יִהְיוּ מְשׁוּעַבְדִים תַּחְתֶּיךָ, וִירְאִים מִמֶּךָ, כְּאֲשֶׁר הָיוּ יִרְאִים מִמֶּנִּי, שְׁנֹאמַר (בראשית ט ב) וּמוֹרָאֲכֶם וְחַתְכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ. וְעַל כֵּן בְּצַלְמֵ אֱלֹהִים עָשָׂה אוֹתוֹ. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, לַעֲשׂוֹת כָּל צָרְכֵי הָעוֹלָם וְתִקְוֹנָיו, כְּאֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה בְּתַחֲלָה.

בְּרֵאשִׁית, כְּתוּב (משלי ח כב) ה' קִנְנִי רֵאשִׁית דְּרָכּוֹ קִדְּם מִפְעֻלָּיו מֵאֲז, הַפְּסוּק הַזֶּה חוֹזֵר עַל כָּל הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא הִתְהַוְּתָה רֵאשִׁית דְּרָכֵי אֵל, שֶׁהַתּוֹרָה נִבְרָאת אֶלְפִים שָׁנָה קִדְּם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם.

דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁבַעַה דְּבָרִים נִבְרָאוּ עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם. וְאֵלוּ הֵם: הַתּוֹרָה. וְגַן עֵדֵן. וְגִיְהֵנִם. וְכֶסֶף הַכְּבוֹד. וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. וְשְׁמוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ. וְהַתְּשׁוּבָה. וּבַתּוֹרָה נִבְרָא אֶת הָעוֹלָם, שְׁנֹאמַר ה' קִנְנִי וְגו'. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית נִבְרָא אֱלֹהִים, רְצוֹנוֹ לֹאמַר עִם רֵאשִׁית, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, נִבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֵּא וְרֵאָה כִּמְהָ הַפְּרָשׁ יֵשׁ בֵּין הַתּוֹרָה וְהָעוֹלָם, שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בְּשֵׁשֶׁת יָמִים, וְהַתּוֹרָה בְּאַרְבָּעִים יוֹם וְהָיָה מְטִייל עַמִּיּה ר' חִיָּיא בַר אֲבָא, כִּד מְטוֹ חַד בֵּין

לְלוֹד, וְהָיָה מְטִייל עַמּוֹ רַבִּי חִיָּיא בַר אֲבָא. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְשַׁדָּה אַחַת, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זֶה הִנֵּה שְׁלִי